

Tartalom

Könyvtárpolitika

Maróti Andor: Kultúraközzvetítés vagy közösségi művelődés? 3

Műhelykérdések

Horváth Sándor Domonkos: Közkönyvtári integráció Győrben 10

Vraukóné Lukács Ilona: Veszélyeztetett magyar könyvek, avagy a nyugati magyar diaszpórában élők hagyatékainak (lehetséges) sorsáról 15

Úton

Csorba-Simon Eszter-Jávorka Brigitta-Kovács Edina: Könyvtár-közelben: Oslo 31

História

Ásványi Ilona: Régi és új könyvtárosok. Könyvtárosi hivatás – könyvtárosi lelkiület az 1950-es években 40

Memento

Biczák Péter: Tízéves a Füzéki István Emlékérem díj 54

Évfordulók

Suppné Tarnay Györgyi: Ötven év a magyar kultúráért 58

Könyv

Vasbányai Ferenc: A KSH Könyvtár 1945 előtti magyar és magyar vonatkozású térképei 61

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros – népszerű nevén 3K – jövőre 23. évfolyamába lép. A könyvtár-szakma országos folyóirata havonta 64 oldalon jelenik meg, immár évek óta változatlan áron. Szerkesztői a magyar könyvtárosok alapvető szaklapjaként vélik meghatározni: valamennyi könyvtáros számára igényes stílusban közepes terjedelmű tanulmányokat, esszéket, cikkeket, interjúkat, beszámolókat, recenziókat közöl a hazai és külföldi könyvtáros élet friss fejleményeiről vagy éppen hagyományairól. Elemző írásai, a könyvtári trendeket, témákat, problémákat vagy a rokon szakmák kérdéseit tárgyaló publikációi a könyvtárosok számára megkerülhetetlenül teszik a 3K-t. A nyomtatott lapszámok megjelenésével egy időben az adott szám tartalma teljes szöveggel és könnyen visszakereshetően elérhető elektronikus formában is a Könyvtári Intézet honlapján (<http://ki.oszk.hu/>) – az előfizetők számára.

A folyóirat előfizetési díja a 2014. évre is változatlanul 4800 forint.

Előfizethető a mellékelt megrendelő űrlap kitöltésével, a szerkesztőség postai címére (1827 Budapest Budavári Palota F. épület) történő visszaküldéssel, továbbá telefonon (06-1-224-3791), illetve e-mailben (3k@oszk.hu).

Érdeklődésüket, megrendelésüket előre is köszönik a 3K szerkesztői.

A lehetséges folyamatot végiggondolva: szükséges a könyvek előválogatása még a helyszínen (a felszámolandó könyvtárban), mert akkor az egyébként is nehezen előteremthető szállítási költségek erőteljesen csökkenthetők volnának, s a zúda-sorsra ítélt könyveket már nem kellene elhozni.

Magasszintű egyeztetés szükséges a határon való átkelés adminisztrációjának a lehető legminimálisabba csökkentésére, ehhez szükség volna a külhoni magyar konzulátusok támogatására.

Mintaprogram

Rövidesen megtörténik a Genfből megérkező könyvszállítmány átvétele, a felhasználók szervezése, a szétosztás, a szállítási stb. Meglátjuk, hogyan működik a most eltervezett módszer, és akkor lehet továbblépni, vagy esetleg elállni a tervektől. Az értékelésnél azt is figyelembe kell majd venni, hogy civil szervezetként, munkahely, család és egyéb kötelezettségek mellett, önkéntesekkel milyen gyorsan és hatékonyan tudunk dolgozni.

Ha működik az általunk eltervezett szisztéma, akkor érdemes a megkezdett utat tovább járni, sőt intézményesíteni. És akkor például Svájjal tovább tartjuk a kapcsolatot, hiszen az adományozó Genfi Magyar Könyvtár tervezi további nyugati hagyatékok gyűjtését, további hasznosítás céljából. Más régiós központok pedig más országokkal szerveznék a munkát, hasznosítva az általunk tapasztaltakat.

Ha fentiekben részletesen taglalt feladatok megoldódnak, a javaslatok megvalósulnak, akkor a Magyar Könyvtárosok VII. Világfőgyűlése ajánlásai közül már sikerült valamit végrehajtanunk.

Bízunk abban, hogy a Genfi Magyar Könyvtár és a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány mostani közös lépése* egy olyan folyamat elindítója lesz, amelyre egy rendszerszerű működést lehet majd építeni, és amely illeszkedik a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikai Államtitkársága, valamint a Balassi Intézet már meglévő rendszeréhez.

Sok a feladat. Nyilvánvaló, hogy száz százalékosan nem is tudunk megbirkózni velük. Am Bethlen Gábor is megmondta: „Nem lehet megtenni mindent, amit kell, de mindent meg kell tenni, amit lehet!”

Vraukóné Lukács Ilona

* A Genfi Magyar Könyvtár és a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány levelezésének, dokumentációjának felőhelye: http://kamika.hu/pdf/genf_levelek.pdf.

Könyvtár-közelben: Oslo

A 2012. 2013-as tanév tavaszi szemeszterében a Pécsi Tudományegyetem Feladatközpontja és Limbéri Erőforrás Fejlesztési Karának (PTE FEEK) első éves, mesterséges, informatikus könyvtáros hallgatói számára hirdették meg a Könyvtár és Információtudományi Kutatószemináriumot. A tantárgy fő irányvonalai a következők voltak: elsajátítani az önálló tudományos munka elkészítésének fázisait, valamint megismerkedni a kutatási módszerekkel, a publikációs lehetőségekkel és a finanszírozási helyzettel. A félév során három csoportba tagolódva egyeztetünk megvizsgálni egy téma különböző aspektusait, összedolgozva a norvégiai Oslo and Akershus University College könyvtár szakos hallgatóival. A fő témánk a könyvtár mint közösségi tér, amelyet három aspektusból kutattunk:

- 1) a könyvtár mint fizikai találkozóhely,
- 2) a könyvtár mint virtuális találkozóhely,
- 3) a könyvtár kívüli olvasói közösségek a virtuális térben.

A kutatások előzményét a norvég partnerintézmény PLACE (Public Libraries As Arenas for Citizenship) projektjében¹ való részvétel jelenti. A kutatás a könyvtárak mint közösségi terek szerepét vizsgálja a multikulturális társadalmakban. Az egyre sokszínűbb társadalmak jellemzője a kultúrák egymás mellett élése, amelyben szükség van olyan semleges terekre, ahol a különböző hagyományokkal rendelkező emberek megismerhetik egymást, csökkenhetnek, illetve megszűnhetnek az előítéletek, aminek hatására gyarapodhat a társadalmi tőke. Ilyen terek lehetnek a könyvtárak mind fizikai, mind pedig virtuális térben. A tanulmányunk célja az egész félévben zajló közös kutatási projektben összegyűjtött adatok norvég diákokkal való közös értelmezése, a következtetések levonása, valamint a hazai tapasztalatok nemzetközi kiterjedéseinek feltárása a norvég könyvtárak által fenntartott közösségi terek elemzésével. A három kutatási projektünk célja a következő volt:

- 1) A könyvtár mint fizikai találkozóhely

A PLACE projekt eredményeire támaszkodva a csoport hazai könyvtárak használati körében végzett kérdőíves adatgyűjtést arra vonatkozóan, hogy a könyvtárakat mennyire használják az olvasók fizikai találkozóhelyként. A norvég partner a hasonló norvég adatokat szolgáltatja. A tanulmányt az adatokat szemináriumi keretben összehasonlító elemzésnek vetettük alá, továbbá tanulmányoztuk három norvég könyvtár közösségi tereit. A könyvtárak mint közösségi terek kialakítása vonatkozásában a norvég könyvtárak körében és hatékonyan reagáltak a társadalmi kihívásokra, amelyekkel jó példát mutatnak.

¹ Olthi Máté: A könyvtár mint találkozóhely – A PLACE projekt. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2009. 7. sz. 6-11. p.

szöveghűség, olvasási szokásait és az ezekben mutatkozó különbségeket nemcsak a kortárs iskolázottságra és lakóhelyi megoszlásra való tekintettel. Bár a kutatás eredménye nem tekinthető reprezentatívnak, hiszen a kérdőív kitöltői között csak az angol nyelvű könyvek szerepeltek, akik számára fontos az olvasás, és a kiértékelési adatok nem vonatkoztathatóak a teljes magyar lakosságra, ám hasznos következtetést lehet belőlük levonni. Az egyik legszembetűnőbb különbség az idegen, főleg angol nyelvű könyvek népszerűsége a norvég olvasók között. De nem ismeretlenek a magyar szerzők sem Norvégiában, így olyan nevekkel is találkozhattunk a válaszok között, mint Szabó Magda. A magyar eredmények alapján viszont elmondhatjuk, hogy a kérdőívet kitöltők kevés idegen nyelvű könyvet olvasnak, és a legnépszerűbbek a kortárs művek.

A tanulmányút megvalósulásához a Campus Hungary Program keretein belül pályáztunk anyagi támogatásért. A program országos szinten a Balassi Intézet és a Campus Közalapítvány konzorciumában, az Európai Unió támogatásával, az Új Széchenyi Terv Ársadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) keretében valósult meg. A konvergencia régiókba tartozó egyetemek hallgatói, oktatói és adminisztratív személyzete pályázhat valamilyen külföldi tudományos tevékenység támogatására. A hallgatók csoportos és rövid tanulmányútra, részképzésre vagy szakmai gyakorlatra; az oktatók rövid és hosszú tanulmányútra; az adminisztratív személyzet pedig rövid és csoportos tanulmányútra. A program mindhárom közzétételének lehetőségét ad arra, hogy külföldi tapasztalatokat szerezzon. Mivel a csoporttagok közül egyikünk már járt külföldön a program ösztöndíjasaként, így elég könnyen eligazodtunk a pályázati feltételek között.

Az online pályázati rendszerbe több fontos dokumentumot is fel kellett tölteni, am a pályázat kulcskérdése a munkaterv. Mivel a program koordinátorai nem kennek részletes elszámolást arról, mire is költöttük a pályázat során elnyert összeget, így ebben a dokumentumban arról kell beszámolnunk, mi is az a tudományos eredmény, amit majd az új eredményeképpen elő tudunk állítani (ez ugyanúgy lehet publikáció, mint konferencia-előadás vagy kutatási eredmény). Úgy gondoljuk, hogy már ez az egy momentum is nagyon sokat elárul a Campus Hungary Program szándékairól, hiszen ez valóban azt mutatja, hogy a hangsúly nem a pénzben, hanem a tudományon van. Az elszámolás során így a korábban vállalt tudományos munka teljesítését kell igazolnunk, illetve annak lefolyásáról kell írunk egy szakmai beszámolót, valamint egy olyan értékelő formanyomtatványt kell benyújtatunk, amelyben a fogadó intézményünk tölti ki a teljesítményükkel kapcsolatban. A pályázat elnyerésének legfontosabb feltételei az adott projekt munkanyelvének ismerete (továbbá vizsgával vagy nyelvi lektorátus/nyelvi tanszék igazolásával bizonyítva), illetve a tanulmányi eredmény. Előnytt élveznek még azok az utak, amelyek szorosan kapcsolódnak a pályázó hazai képzéséhez, hiszen szakmailag ezek térülnek meg leginkább.

A Campus Hungary Program annyiban különbözik például az Erasmustól, hogy mindig az utóbbi során az egyetemünk már kiépített kapcsolatainak keretein belül tudatosítjuk Európában, addig a campusos pályázatokkal az ösztöndíjasoknak sokkal nagyobb tér jut, hiszen a világ bármely országába utazhatnak, ha sikerül felvennünk a kapcsolatot egy olyan intézménnyel, amely hajlandó fogadni őket, vagy ta-

② Komplexen und Ketten

A PTE-EEK-en korábban végzett hallgatói és oktatói kutatások jelentik az előzményét ennek a vizsgálatnak. E csoport a magyar könyvtárhasználók körében végzett kérdőíves vizsgálatot, amelynek eredményeit összevetették egyrészt a korábbi adatokkal, másrészt pedig a norvég partnerintézményben idén összegyűjtött hallgatói kutatások eredményeivel. Ebben a vonatkozásban Norvégia szintén élen jár a legnagyobb könyvtárak digitalizálási és virtuális közösségi szolgáltatásainak összehangolásában. A tanulmányutunk során találkoztunk az ezen szolgáltatások tekintetében világviszonylatban is nagyon magas színvonalat képviselő Deichmanske Bibliotek elektronikus könyvtári szolgáltatásait koordináló könyvtárosokkal. Míg a norvég minták azt mutatják, hogy az olvasók igénylik és használják is a virtuális lehetőségeket, fejlesztéseket és újításokat, a magyar eredmények azt mutatják, hogy a hazai könyvtárhasználók többnyire semlegesen állnak a kérdéshez. A könyvtárak honlapjairól elsősorban információt szereznek, és ebben többnyire ki is merül a weblapok használata. A megkérdezettek egy része ugyan kipróbálná az innovatív megoldásokat, ám ezzel együtt is inkább a hagyománykövető hozzáállás jellemzi a magyar olvasókat.

③ *A könyvtáron kívüli olvasói közösségek a virtuális térben*

A harmadik kutatási téma előzménye egy korábbi kutatás, amelynek során Tóth Máté és Ragnar Audunson 2010-ben összehasonlító elemzést készített két könyves közösségi oldal, a magyar *Moly.hu* és a norvég *Bokelskere.no* közösségével kapcsolatban². Ezen kívül a magyar adatok egy külön tanulmányban is megjelentek³. A kutatás jelentős eredményeket hozott a virtuális könyves közösségi terek használati olvasói izlésvilágának felderítésében. A vizsgálat során a felhasználók azzal kapcsolatban is nyilatkoztak, hogy egy meghatározott időszakban milyen könyveket olvastak, így a kutatók pontos képet kaphattak a használók irodalmi ízléséről. Azonban a nagy mennyiségű adat feldolgozása korábban – szűkös humán kapacitás miatt – nem valósulhatott meg. Az eredmények kiértékelése során nemcsak arra kerestük a választ, milyen stílusúak azok a könyvek, amelyeket a felhasználók valóban olvasnak és nem csak állítják magukról, hanem igyekeztünk feltérképezni a választadók

2 Tóth Máté-Audunson, Ragnar: Websites for booklovers as meeting places. = Library Hi Tech, 2012. 4. sz., 655–672. p.

3 Tóth Máté: A Moly.hu mint virtuális találkozóhely. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2011. 8. sz., 327–338. p.

lábuk egy olyan konferenciát, ahol a sikeres kiadványok elmondják, a programokat számos lehetőséget nyit magában.

A kutatási projektekhez kapcsolódóan a partnerregeztetést az alábbiakban is tervezünk támogatni, amelyekben a kutatási témáinknak megfelelően találkoznak azonos osztályok munkatársaival, akik a fizika vagy a természeti tudományok területén építései tevékenységeket. Összesen hat könyvtárban tettünk látogatást, ezek között volt egyetem, főiskola, könyvtár, public library és nemzeti könyvtár is. Ezzel jellemtük a magán- és közéleti kaphatunk a norvég könyvtárakról, azok működéséről.

Elsőként az oslói főiskolára, az *Oslo and Akershus University College of Applied Sciences*-re látogattunk el. Az intézmény két, korábban önállóan működő főiskola összevonásával jött létre 2011-ben, jelenleg 18 ezer hallgató tanul itt. A főiskola központja Oslóban található, de egy kampusz működik Pilestredet og Kjellerben is. A főiskolán négy kar működik (Health sciences, Education and International Studies; Social sciences; Technology, Art and Design), ezeket négy könyvtár szolgálja ki, közülük három Oslóban, egy Kjellerben található. A könyvtárak önálló intézmények, de bizonyos szolgáltatások kiépítésében és biztosításában együttműködik a négy tudásközpont, valamint a gyűjteményszervezés, a kutatástámogatás, illetve a felhasználóképzés közösen történik.

A főiskola könyvtári stratégiájának része, hogy minden egység a szükségletek szerint szolgálja ki az ott tanuló hallgatók igényeit, tanulmányaik során támogassa kutatásaikat, ezáltal a könyvtárak egyben tanulási központként is működnek. A négy könyvtár közül mi a *Learning center at P 48* nevű intézményben tettünk látogatást, ahol Anne-Berit Gregersen könyvtáros vezettet körbe bennünket, majd kerekasztal-beszélgetés során bemutatta a könyvtár működését, szolgáltatásait, illetve a norvég könyvtáros képzésről is szó esett.

A könyvtárban jelenleg 70 dolgozó szolgálja ki az olvasókat, közülük 55-en rendelkeznek könyvtáros végzettséggel. A könyvtár gyűjteménye több mint 215 ezer dokumentumból áll, közel 1000 nyomtatott folyóirat érhető el itt, és mintegy 150 adatbázishoz biztosítanak hozzáférést az olvasók számára. A könyvtár berendezése modern, fiatalos, a hallgatók igényeit maximálisan kielégítő, a szabadpolcos állomány mellett automata könyvkölcsönzők, számítógépes terminálok állnak az olvasók rendelkezésére. Az olvasók a nyomtatott dokumentumok, valamint az adatbázisok mellett audiovizuális dokumentumokhoz is hozzáférhetnek. A közös olvasói terek mellett több csoportos, illetve egyéni kutatászoba található az épületben, ezek a hallgatók együtt tanulásának biztosítását szolgálják, előre lefoglalhatóak, és a tapasztalatok alapján folyamatosan használatban is vannak.

A könyvtár fontos feladatának tekint a digitális szolgáltatások népszerűsítését, fejlesztését. A könyvtár az e-campus program fejlesztésében is részt vett, amelynek keretében a főiskolai előadások élőben, online is megtekinthetők. 2008-ban indult a LATINA: Learning and teaching in a digital world – Tanulás és tanítás a digitális világban – néven futó nyári egyetemük, amelyen Palesztinából, Afrikából, Litvániából is vesznek részt hallgatók. A felhasználóképzést prioritással kezelik, az információs műveltség fejlesztése egyik fő feladatuk. A főiskola minden hallgatója számára elérhető az oktatás, ahol az adatbázisokban, a katalógusokban (köztük a könyvtár online katalógusában, a Bibsys-ben) való keresések menétét, az APA hivatkozási rendszer használatát, a szakdolgozatírás menétét oktatják, de van olyan kurzus is, ahol szakmai angol nyelvre oktatják a hallgatókat.

A norvég könyvtáros képzésbe is bepillantást nyerhettünk a látogatás során. Jelenleg három helyen zajlik ilyen jellegű képzés, Oslóban, Tromsøben és Trondheimben. Oslóban három éves BA-képzés keretében zajlik a könyvtárosok képzése, tudni ez az, amely leginkább hasonlít a hazánkban zajló képzéshez, amelyet a hallgatók később MA szinten folytathatnak, valamint van PhD-képzés is. A University of Tromsø által biztosított képzés elsősorban az információmenedzsment területét előtérbe, Agderben pedig levéltárosi képzés keretében zajlik a könyvtárosok oktatása.

Oslóban tett látogatásunk következő állomása egy public library, a *Furuset Library* volt. A könyvtár az oslói public library hálózat (Deichmanske Bibliotek) egyik könyvtára, amely Oslo Alna városrészében, egy erősen bevándorlók lakta körzetben helyezkedik el, a lakosság 47 százaléka bevándorló, a Furuset Library vonzáskörzetébe tartozó részen pedig a lakosság 62,3 százaléka bevándorló, így a könyvtár olvasói teljesen idegen kulturális háttérrel rendelkeznek. A könyvtár éves látogatóinak száma 150 ezer, a látogatók 30 százaléka az 5–19 éves korosztályba tartozik, amely a norvég public library hálózat más könyvtáraihoz képest magas arány. A fiatal korosztály nagymértékű jelenlétét magyarázhatja az a tény, hogy a Furuset-körzetben élők egyenlege 20 év alatti fiatal. Az éves kölcsönzések száma kb. 115 ezer.

A könyvtár állománya rendkívül sokszínű. Mint már említettük, az intézmény olyan területen helyezkedik el, ahol a lakosság nagy része nem norvég, hanem bevándorló, ebből kifolyólag ahhoz, hogy ezeket a potenciális olvasókat is ki tudják szolgáltatni, a gyűjteményt az olvasói igényekhez kellett igazítani, például külön gyűjteményeket alakítottak ki, amelyek a bevándorlók anyanyelvén megjelent könyveket tartalmazzák.

A könyvtár a következő szolgáltatásokat nyújtja a felhasználóknak: folyóiratok, audiovizuális dokumentumok kölcsönzése, automata könyvkölcsönzés, Külön szoba áll rendelkezésre, amit filmvetítés céljára lehet lefoglalni, illetve kutatószobák, ahol nyugodt tanulásra van lehetőség az olvasóknak.

A könyvtár 2011-ben modernizált, ennek célja a különböző, párhuzamosan tartózkodó funkciók elkülönítése volt. Emiatt a gyűjtemény elhelyezkedése sem szokványos, a felújítás során a gyűjteményt a különböző tevékenységekhez igazították. A könyvtár legfontosabb célja, hogy olyan intézmény legyen, amely nemcsak információ, tudást szolgáltat olvasóinak, hanem közösségi térként is funkcionál, emellett sok közösségi, illetve kulturális programot szerveznek: író-olvasó találkozókat, felolvasó esteket, színházi előadásokat, tematikus programokat, ezekből havonta kb. 20–30-at rendeznek. A programok mellett pedig úgy gondolják, olyan környezetet kell kialakítaniuk, ahova szívesen betér mindenki, ahol nyugodtan tudnak tanulni a fiatalok, járszani a gyermekek, művelődni az idősebb korosztály, illetve találkozóhelyként is funkcionálnia kell az intézménynek.

Céljuk közé tartozik a közösségi tér funkció erősítése, biztonságos, attraktív környezet biztosítása a felnövő nemzedékek számára. Olyan könyvtár működtetése a céljuk, ahova nemcsak amiatt járnak az emberek, mert szükségük van valamilyen információra, hanem ahova szívesen betérnek, részt vesznek programokon, és ezáltal ismerik meg a könyvtár hagyományos szolgáltatásait is.

Oslói kiindulásuk második napját az *Oslói Egyetemi Könyvtár* megtekintésével kezdtük. A *The University of Oslo Library* Norvégia legnagyobb egyetemi könyv-

A központi könyvtárban tett látogatás után az *Informatikai Szakkönyvtár* is megtekinthető. A könyvtár elsődleges feladata, hogy kiszolgálja azokat, akik egyetemi informátiikat tanulnak. A könyvtár használói elsősorban a mesterséges intelligencia, doktori képzésben részt vevő hallgatók, akik már saját kutatásokat végeznek, illetve az egyetem informatikai oktatásában részt vevő egyetemi tanárok. A könyvtár gyűjtőkörébe főleg informatikai, matematikai, mérnöki témában megjelenő dokumentumok tartoznak, jelenleg 22 ezer dokumentum. A dokumentumgyűjtés a szakfolyóiratokból, szakfolyóiratokból, audiovizuális anyagokból áll össze. A szakfolyóiratok kiadói az Association for Computing Machinery szabványait megfigyelő módon történik. A diszciplína sajátosságából adódóan a folyóiratok többségéhez csak online elérés biztosít a könyvtár, de természetesen rendelkeznek papír alapú folyóiratokkal is.

A könyvtár területén viszonylag kevés, csupán két személyi számítógép áll a felhasználók rendelkezésére, ezeken tudják elérni az olvasók a könyvtár katalógusát, illetve a könyvtár által előfizetett adatbázisokat. A személyi számítógépek mellett rendelkeznek 16 munkaállomással, ahol az olvasók saját laptopjaikat használhatják. A csoportos tanulást az egyetem e könyvtárában is támogatják, két kutaszobával rendelkeznek, ahol 6-6 diák tanulhat egyszerre, emellett egy oktatóterem is található a könyvtárban, ahol különböző informatikai oktatásokat tartanak, itt 12 számítógép van.

Az utolsó egyetemi könyvtár, ahova eljutottunk a *Realfagbibliotek* volt. Gyűjtőterébe a fizika, asztrofizika, biológia, orvostudomány, földtudomány, kémia és a matematika tudományterületeihez kapcsolódó dokumentumok tartoznak, ezeket szakszervezetek, kutatók, oktatók, kutatók számára. A könyvtár több tanszéki könyvtárral összevondásból jött létre, ezek gyűjteményei képezik a dokumentumállomány alapját, jelenleg a gyűjtemény gyarapítása már központiilag történik. A gyűjtemény nagy része szabadpóleról elérhető, a fennmaradó dokumentumok, főleg a régebben kiadott, már nem kurrens szakirodalom, valamint a régi folyóiratok a könyvtár rakatában találhatóak meg, és az olvasók számára előzetes igénylés után hozzáférhető. Az intézmény 150 szakfolyóiratra fizet elő, valamint elérhetőek a Norvégiában megjelentető napilapok is. A könyvtár több különgyűjteménnyel rendelkezik, ilyen például a földtudományok témaköréhez kapcsolódó térkép-, illetve közeggyűjtemény, valamint az 1909 óta folyamatosan gyűjtött szakdolgozatok, doktori disszertációk gyűjteménye. Az épületben két, egyenként 40 fős olvasóterem található, 10 db számítógép-terminál, valamint a hallgatók csoportos tanulását elősegítő, 15 db, 4 fős csoportos tanulószoba áll az egyetemisták rendelkezésére.

A könyvtár maximálisan kiszolgálja a hallgatók igényeit, a tanulás mellett a re-
generációt elősegítő relaxációs, pihenőhelyiség is megtalálható az épületben,
ahol az egész napos tanulás közben kicsit kikapcsolódhatnak a hallgatók.

Az egyetemi könyvtárban tett látogatás után a *Norvég Nemzeti Könyvtár* te-
hátosságok meg. A könyvtár két munkatársa volt segítségünkre: egyikük ismertette a
Nemzeti Könyvtár helyét a norvég könyvtári rendszerben, a 2014-ig hatályban lé-
vő könyvtári stratégiát, a könyvtár projekteit. A másik könyvtáros pedig magát
a könyvtár épületét, az épületben zajló szolgáltatásokat mutatta be számunkra.

A Norvég Nemzeti Könyvtár 1992-ben jött létre, korábban, egészen 1815-től az egyetemi központi könyvtára látta el a nemzeti könyvtár funkcióit! A Nemzeti

37

Elsőként a *Humanitatis* (azaz az emberiség) iránti közbizalmi kommunikációk látogatást, ahol egy magyar könyvtáros szeretett körbe bennünket, a könyvtár a legnagyobb egyetemi könyvtár Norvégiában, emellett ez az állományi rendelkezik a legnagyobb gyűjteménnyel Norvégiában, állománya 2,5 millió dokumentumból áll, ebből 500 ezer szabadpolcon, 2 millió példány elzártan található, ezek régi-gebi dokumentumok, amelyek állományvédelmi okokból csak előzetes engedély után tekinthetők meg. Az állományi három szinten és a pinceben lévő rakatban helyezkedik el.

A könyvtár földszinti részén a szabadpolcos állomány mellett számítógépes terminálok, a hallgatók számára előzetesen igényelhető kutatószobák, illetve automata könyvvisszavételi lehetővé tevő szerkezet található, amely automatikusan kategorizálja a könyveket az alapján, hol találhatóak meg a szabadpolcon. A földszinten több külön helyiség is található, amelyek speciális célokat szolgálnak: multimédia-terem audiovizuális anyagok használatához, olvasóterem, ahol az érkező új sajtóhoz egy terem, illetve itt található még egy akadálymentesített helyiség, ahol speciális eszközökkel a hallás-, illetve látássérültek is használhatják a könyvtár dokumentumállományát. Ezen a szinten találhatjuk még a folyóiratok, hírlapok (a legfontosabb norvég napi, heti, illetve havai lapok) legújabb számait. A könyvtár 1. emeletén a 2. emeleti részén a 3. emeleti részén a 4. emeleti részén a 5. emeleti részén a 6. emeleti részén a 7. emeleti részén a 8. emeleti részén a 9. emeleti részén a 10. emeleti részén a 11. emeleti részén a 12. emeleti részén a 13. emeleti részén a 14. emeleti részén a 15. emeleti részén a 16. emeleti részén a 17. emeleti részén a 18. emeleti részén a 19. emeleti részén a 20. emeleti részén a 21. emeleti részén a 22. emeleti részén a 23. emeleti részén a 24. emeleti részén a 25. emeleti részén a 26. emeleti részén a 27. emeleti részén a 28. emeleti részén a 29. emeleti részén a 30. emeleti részén a 31. emeleti részén a 32. emeleti részén a 33. emeleti részén a 34. emeleti részén a 35. emeleti részén a 36. emeleti részén a 37. emeleti részén a 38. emeleti részén a 39. emeleti részén a 40. emeleti részén a 41. emeleti részén a 42. emeleti részén a 43. emeleti részén a 44. emeleti részén a 45. emeleti részén a 46. emeleti részén a 47. emeleti részén a 48. emeleti részén a 49. emeleti részén a 50. emeleti részén a 51. emeleti részén a 52. emeleti részén a 53. emeleti részén a 54. emeleti részén a 55. emeleti részén a 56. emeleti részén a 57. emeleti részén a 58. emeleti részén a 59. emeleti részén a 60. emeleti részén a 61. emeleti részén a 62. emeleti részén a 63. emeleti részén a 64. emeleti részén a 65. emeleti részén a 66. emeleti részén a 67. emeleti részén a 68. emeleti részén a 69. emeleti részén a 70. emeleti részén a 71. emeleti részén a 72. emeleti részén a 73. emeleti részén a 74. emeleti részén a 75. emeleti részén a 76. emeleti részén a 77. emeleti részén a 78. emeleti részén a 79. emeleti részén a 80. emeleti részén a 81. emeleti részén a 82. emeleti részén a 83. emeleti részén a 84. emeleti részén a 85. emeleti részén a 86. emeleti részén a 87. emeleti részén a 88. emeleti részén a 89. emeleti részén a 90. emeleti részén a 91. emeleti részén a 92. emeleti részén a 93. emeleti részén a 94. emeleti részén a 95. emeleti részén a 96. emeleti részén a 97. emeleti részén a 98. emeleti részén a 99. emeleti részén a 100. emeleti részén a 101. emeleti részén a 102. emeleti részén a 103. emeleti részén a 104. emeleti részén a 105. emeleti részén a 106. emeleti részén a 107. emeleti részén a 108. emeleti részén a 109. emeleti részén a 110. emeleti részén a 111. emeleti részén a 112. emeleti részén a 113. emeleti részén a 114. emeleti részén a 115. emeleti részén a 116. emeleti részén a 117. emeleti részén a 118. emeleti részén a 119. emeleti részén a 120. emeleti részén a 121. emeleti részén a 122. emeleti részén a 123. emeleti részén a 124. emeleti részén a 125. emeleti részén a 126. emeleti részén a 127. emeleti részén a 128. emeleti részén a 129. emeleti részén a 130. emeleti részén a 131. emeleti részén a 132. emeleti részén a 133. emeleti részén a 134. emeleti részén a 135. emeleti részén a 136. emeleti részén a 137. emeleti részén a 138. emeleti részén a 139. emeleti részén a 140. emeleti részén a 141. emeleti részén a 142. emeleti részén a 143. emeleti részén a 144. emeleti részén a 145. emeleti részén a 146. emeleti részén a 147. emeleti részén a 148. emeleti részén a 149. emeleti részén a 150. emeleti részén a 151. emeleti részén a 152. emeleti részén a 153. emeleti részén a 154. emeleti részén a 155. emeleti részén a 156. emeleti részén a 157. emeleti részén a 158. emeleti részén a 159. emeleti részén a 160. emeleti részén a 161. emeleti részén a 162. emeleti részén a 163. emeleti részén a 164. emeleti részén a 165. emeleti részén a 166. emeleti részén a 167. emeleti részén a 168. emeleti részén a 169. emeleti részén a 170. emeleti részén a 171. emeleti részén a 172. emeleti részén a 173. emeleti részén a 174. emeleti részén a 175. emeleti részén a 176. emeleti részén a 177. emeleti részén a 178. emeleti részén a 179. emeleti részén a 180. emeleti részén a 181. emeleti részén a 182. emeleti részén a 183. emeleti részén a 184. emeleti részén a 185. emeleti részén a 186. emeleti részén a 187. emeleti részén a 188. emeleti részén a 189. emeleti részén a 190. emeleti részén a 191. emeleti részén a 192. emeleti részén a 193. emeleti részén a 194. emeleti részén a 195. emeleti részén a 196. emeleti részén a 197. emeleti részén a 198. emeleti részén a 199. emeleti részén a 200. emeleti részén a 201. emeleti részén a 202. emeleti részén a 203. emeleti részén a 204. emeleti részén a 205. emeleti részén a 206. emeleti részén a 207. emeleti részén a 208. emeleti részén a 209. emeleti részén a 210. emeleti részén a 211. emeleti részén a 212. emeleti részén a 213. emeleti részén a 214. emeleti részén a 215. emeleti részén a 216. emeleti részén a 217. emeleti részén a 218. emeleti részén a 219. emeleti részén a 220. emeleti részén a 221. emeleti részén a 222. emeleti részén a 223. emeleti részén a 224. emeleti részén a 225. emeleti részén a 226. emeleti részén a 227. emeleti részén a 228. emeleti részén a 229. emeleti részén a 230. emeleti részén a 231. emeleti részén a 232. emeleti részén a 233. emeleti részén a 234. emeleti részén a 235. emeleti részén a 236. emeleti részén a 237. emeleti részén a 238. emeleti részén a 239. emeleti részén a 240. emeleti részén a 241. emeleti részén a 242. emeleti részén a 243. emeleti részén a 244. emeleti részén a 245. emeleti részén a 246. emeleti részén a 247. emeleti részén a 248. emeleti részén a 249. emeleti részén a 250. emeleti részén a 251. emeleti részén a 252. emeleti részén a 253. emeleti részén a 254. emeleti részén a 255. emeleti részén a 256. emeleti részén a 257. emeleti részén a 258. emeleti részén a 259. emeleti részén a 260. emeleti részén a 261. emeleti részén a 262. emeleti részén a 263. emeleti részén a 264. emeleti részén a 265. emeleti részén a 266. emeleti részén a 267. emeleti részén a 268. emeleti részén a 269. emeleti részén a 270. emeleti részén a 271. emeleti részén a 272. emeleti részén a 273. emeleti részén a 274. emeleti részén a 275. emeleti részén a 276. emeleti részén a 277. emeleti részén a 278. emeleti részén a 279. emeleti részén a 280. emeleti részén a 281. emeleti részén a 282. emeleti részén a 283. emeleti részén a 284. emeleti részén a 285. emeleti részén a 286. emeleti részén a 287. emeleti részén a 288. emeleti részén a 289. emeleti részén a 290. emeleti részén a 291. emeleti részén a 292. emeleti részén a 293. emeleti részén a 294. emeleti részén a 295. emeleti részén a 296. emeleti részén a 297. emeleti részén a 298. emeleti részén a 299. emeleti részén a 300. emeleti részén a 301. emeleti részén a 302. emeleti részén a 303. emeleti részén a 304. emeleti részén a 305. emeleti részén a 306. emeleti részén a 307. emeleti részén a 308. emeleti részén a 309. emeleti részén a 310. emeleti részén a 311. emeleti részén a 312. emeleti részén a 313. emeleti részén a 314. emeleti részén a 315. emeleti részén a 316. emeleti részén a 317. emeleti részén a 318. emeleti részén a 319. emeleti részén a 320. emeleti részén a 321. emeleti részén a 322. emeleti részén a 323. emeleti részén a 324. emeleti részén a 325. emeleti részén a 326. emeleti részén a 327. emeleti részén a 328. emeleti részén a 329. emeleti részén a 330. emeleti részén a 331. emeleti részén a 332. emeleti részén a 333. emeleti részén a 334. emeleti részén a 335. emeleti részén a 336. emeleti részén a 337. emeleti részén a 338. emeleti részén a 339. emeleti részén a 340. emeleti részén a 341. emeleti részén a 342. emeleti részén a 343. emeleti részén a 344. emeleti részén a 345. emeleti részén a 346. emeleti részén a 347. emeleti részén a 348. emeleti részén a 349. emeleti részén a 350. emeleti részén a 351. emeleti részén a 352. emeleti részén a 353. emeleti részén a 354. emeleti részén a 355. emeleti részén a 356. emeleti részén a 357. emeleti részén a 358. emeleti részén a 359. emeleti részén a 360. emeleti részén a 361. emeleti részén a 36

Az első és második szinten található a szabadpolcos állomány. A pincében két-csoportos tanulószoba, a régi katalógusszekrények, a raktári állomány egy része, illetve egy speciális gyűjtemény található, amely más nemzettek szépirodalmát gyűjti eredeti nyelven; egy kisebb magyar nyelvű szépirodalmi dokumentumállománnyal is találkozhatunk. Érdekesség, hogy a raktári állomány azon részéhez, amely nem régi, elzárt dokumentum, minden olvasó szabadon hozzáférhet. A könyvtár egész területén biztosított a hallgatók számára hely az önálló vagy a csoportos tanuláshoz (összesen 17 terem). Talán a legérdekesebb két kialakított „sziget”, amely mint két orony magasodik a polcok fölé, és amelyek tetején olvasói tér van kialakítva, ezekről remek „kilátás” nyílik a könyvtár többi részére.

A központi könyvtár több ritka kollekcióval is rendelkezik, ilyen a Bibliotheca Polyesiana, ami egy, a Csendes-óceánnal foglalkozó gyűjtemény, vagy a The Osloapyrus Collection papiruszgyűjtemény, amelynek digitalizálása jelenleg is folyik. Ezek a ritka gyűjtemények csak kutatók számára hozzáférhetőek.

A könyvtár egészéről elmondható, hogy bár a polcok rendkívül sűrűen helyezkednek el, és ez kicsit zsúfolttá teszi a könyvtárat, de rengeteg olyan tér van, amelyet a hallgatók, olvasók, tanulásra használhatnak, és összességében barátságos, praktikusán használható egyetemi könyvtárról van szó.

Könyvtárak feladatai minden olyan dokumentum megőrzése, amely a mai és jövőbeli generációk számára hozzáférhető. A könyvtárak feladatai a szöveges, képi, hangos, videó, és multimédia formájában megőrzött dokumentumok, információk, és a hozzáférési lehetőségek biztosítása. A könyvtárak feladatai a szöveges, képi, hangos, videó, és multimédia formájában megőrzött dokumentumok, információk, és a hozzáférési lehetőségek biztosítása. A könyvtárak feladatai a szöveges, képi, hangos, videó, és multimédia formájában megőrzött dokumentumok, információk, és a hozzáférési lehetőségek biztosítása.

Érdekes, hogy a könyvtárak feladatai minden olyan dokumentum megőrzése, amely a mai és jövőbeli generációk számára hozzáférhető. A könyvtárak feladatai a szöveges, képi, hangos, videó, és multimédia formájában megőrzött dokumentumok, információk, és a hozzáférési lehetőségek biztosítása. A könyvtárak feladatai a szöveges, képi, hangos, videó, és multimédia formájában megőrzött dokumentumok, információk, és a hozzáférési lehetőségek biztosítása.

A Norvég Nemzeti Könyvtár egyik legfontosabb feladatának tartja a dokumentumanyagok archiválását digitális formában. Megvalósításához hoztak létre a Digitális Nemzeti Könyvtárt. Ennek gyűjtőkörébe tartoznak még a különböző digitálisan születő dokumentumok, pl. weboldalak, online újságok is. A könyvtár nem zárkózik el attól sem, hogy külön kérésre, speciális célú gyűjteményeket is digitáláljon, helyezzen el archívumában. A dokumentumok digitalizálásához folyamatosan keresnek partnereket, kiadókat, cégeket, amelyek a megvalósításhoz anyagi támogatást nyújthatnának. A Norwegian Broadcasting Company-val 1998 óta létezik egy megállapodásuk, ennek értelmében a Nemzeti Könyvtár a rádiók adatait digitálizálhatja. 2013 májusában pedig a norvég televízió-társasággal állapodtak meg, egy digitális tévéarchívum létrehozásáról. Jelenleg a Digitális Nemzeti Könyvtár 3 petabyte (3000 Tbyte) mennyiségű adatot tárol: 210 ezer könyv, 310 ezer újság, 540 ezer kép, 6200 film és videó, 13 ezer zeneszám, 700 ezer óra rádióadás található az archívumban. A munka jelenleg is zajlik, hiszen a cél, hogy minél hamarabb az összes dokumentum digitális formátumban is elérhető legyen mindenki számára.

A Norvég Nemzeti Könyvtár digitalizálási projektjei közé tartozik a *Bokhylla*. no, magyarul Könyvespolc névre hallgató kezdeményezés, amelynek keretében az összes, a XX. században megjelent norvég illetékességű irodalmi alkotáshoz biztosítanak hozzáférést. Ez összesen 250 ezer dokumentum teljes szövegű elérését tenné lehetővé online, kereshető formában, norvég IP-cím tartományokból. Amennyiben az adott dokumentum már nem tartozik szerzői jogvédelem alá, letölthető lesz a felhasználók számára. A projekt befejezésének várható dátuma: 2017.

A könyvtár céljait a 2008–2014 között érvényes könyvtári stratégiával összhangban állapította meg. A következő területeket jelöli meg a stratégia prioritásként:

1. *Digitális és hagyományos tartalmak és szolgáltatások biztosítása*
Ez a terület két fontos kezdeményezést foglal magába. Az első a digitális tartalmak és az internetalapú szolgáltatások széles körben való terjesztése, annak érdekében, hogy az információk, a kulturális javak mindenki számára könnyen hozzáférhetőek legyenek. A második a könyvtár olyan irányú fejlesztése, hogy az intézmény tudásközpontként, a kultúra, és az információforrások központjaként működjön. Emellett fontos cél a kulturális diverzitás támogatása, a bevándorlók integrációjának elősegítése.
2. *A könyvtári rendszer strukturájának átgondolása annak érdekében, hogy értékebb szolgáltatásokat nyújtsanak a felhasználók számára*
A reform keretében a public library és az iskolai könyvtári rendszer fejlesztése jelenik meg prioritásként. A könyvtárepiletek felújítása rendkívül fon-

tos, amiatt, hogy a könyvtárak közösségi térként funkcionálhassanak. Az online, digitális szolgáltatások könnyebb elérése miatt feladatnak jelölték meg, hogy minden könyvtár nagy sebességű wireles internet kapcsolattal rendelkezzen. A könyvtári rendszeren belüli koordináció fejlesztése a könyvtárak közötti tudásmegosztás miatt fontos. Végül ahhoz, hogy a szolgáltatások kihasználtsága növekedjen, el kell érni, hogy minden olvasóhoz eljussanak az információk az összes elérhető könyvtári szolgáltatás vonatkozásában.

Aufholstärkung und die sprachliche Kompetenzentwicklung

A fő célkitűzés ezen a területen, hogy megerősítsék és megújítsák a könyvtári rendszeren belüli szaktudást és a könyvtárral kapcsolatos kutatásokat. Ezen belül a könyvtári kutatásokat gyakorlatiasabbá tételére és a könyvtárosok továbbképzésére, valamint az új kompetenciák, készségek fejlesztésére helyezik a hangsúlyt.

Tanulmányunk során nagyon sok mindent tapasztaltunk, számos olyan példát láttunk, amelyekből a hazai könyvtáros társadalom is rengeteg ötletet meríthet. Egy gondoljuk, hogy mind emberileg, mind pedig szakmailag megérté, ezért minden egyetemi hallgatót arra biztatunk, hogy próbálja ki magát a hasonló lehetőségekben, hiszen az ilyen utak még a szakmai előmenetel szempontjából is nagyon sokat jelenthetnek. Ezért is szerepel terveink között a kutatások folytatása és további rövid tanulmányutak megpályázása, hiszen a hallgatói mobilitást és annak támogatását nagyon fontosnak tartjuk. Elengedhetetlen, hogy hallgatóiársaink is ráébredjenek erre, hiszen a kutatómunka a külföldi minták nélkül nem fejlődhet dinamikus. A Campus Hungary Program csak egy azon kezdeményezések közül, amelyek segíthetik a hallgatókat a külföldi tapasztalatok megszerzésében. Számos lehetőség vár még rájuk.

Csorba-Simon Eszter-Jávorka Brigitta-Kovács Edina